

İLÂHİYAT VAKFI YAYINLARI : 1

Atatürk'ün 100. Doğum Yılında

TÜRKİYE 1. DİN EĞİTİMİ SEMİNERİ

23 - 25 Nisan 1981

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ SEMİNERİ

23.4.1981

Tayyar ALTIKULAÇ

Diyanet İşleri Başkanı

Türkiye'nin en seçkin ilim adamlarını, değerli hocalarımızı ve aziz misafirleri en içten duygularla selâmlıyarak sözlerime başlıyorum.

Bundan 14 asır önce bugünkü Türkiye'nin en önemli sıkıntıları ile ilgili teşhislere işaret eden Yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, Bakara suresinin 204 ve 205. âyetlerinde yer yüzünde bozgunculuk çıkaranlardan sözedilmekte, cilâhı ve aldatıcı sözlerle çevresini kandıran bu kişilerin asıl hedeflerinin yeryüzünde fesad çıkarmak, ekonomiyi ve gençliği, tahrib etmek olduğuna dikkat çekilmektedir. Âyet-i Kerimelerin meâli şöyledir: «Dünya hayatına dair sözleri senin hoşuna giden, aslında azılı bir düşman olduğu halde kalbinde olana Allah'ı şahid tutmaya kalkan, iş başına gelip fırsat eline geçince yeryüzünde bozgunculuk yapmağa, ekini ve nesli (yani ekonomiyi ve gençliği) yok etmeğe kalkan insanlar vardır. Allah bozgunculuğu sevmez».

Değerli misafirler, bu ayet-i kerimeler, sanki günümüzün Türkiye'sini bize anlatmak için nazil olmuştur. Ve sanki, bu cennet vatani, gençlerimizi birbirlerine düşürerek, sokaklarda kardeşi kardeşe vurdurarak ve güzel yurdumuzu ekonomik darboğaza kıştırarak mahvetmek isteyen iç ve dış düşmanlarımızın çirkin entrikalarını, ortaya koymak üzere indirilmiştir. Türkiye'nin ekonomik zorluklarla anarşi belâsını birlikte göğüslemek zorunda kalması tesadüfi olmamış, ilâhî teşhiste de işaret buyurulduğu üzere bozguncuların tabiatlarında mevcut olan terkinin eyleme ve işe dönüşebilmesinin tabii bir sonucu olarak görülmüştür. Bir taraftan bu büyük milletin hayatında «70 sent» terimi darb-ı mesel olurken, diğer taraftan irfan yuvalarımız, sevgili çocuklarımız feyz alsınlar diye gönderdiğimiz okullarımız, akedemilerimiz, üniversitelerimiz, anarşinin yuvalanmak ve neslimizi mahvetmek üzere seçtiği hedefler haline gelmiştir. Artık bu konuda gizleyecek bir yanımız kalmamıştır. Sıkıyönetim komutanlıklarımızın önümüze koyduğu tablolar, her şeyi tartışmaya imkan bırakmayacak şekilde gözler önüne sermiştir.

Hiç şüphe yok ki, 12 Eylül Harekâtının sağladığı huzur ikliminde gerek Türk ekonomisini darboğazlardan kurtarmak, gerekse Milli eğitimimizi ger-

çek çizgisine oturtmak için ilgili Bakanlık ve kuruluşlarca ciddi çalışmalar yapıldığı muhakkaktır. Ve yine hiç şüphe edilmemelidir ki, din eğitimi-
miz, Milli eğitimimizin en önemli bir parçasıdır. Din, bir toplum için vaz-
geçilmez bir değer, bu böyledir; din görevlileri de toplumların parlayan
yıldızlarıdır. Bu ışıklardan yoksun olan toplumlar, manevî bunalmalar ve ka-
ranlıklar içinde yaşamaya mahkum kalacaklardır.

Özellikle mukaddes dinimiz için bu böyledir. O halde yüce dinimiz öğ-
renilecek, getirdiği aydınlık yolda yürünmeye çalışılacaktır. Bu bakımdan,
Atatürk'ün çocuklarımıza, yani bozguncuların mahvetmeyi plânladıkları
neslimize armağanı olan bu 23 Nisan gününde Milli Eğitimimizin en önemli
parçası olan din eğitiminin bir seminer konusu olarak ele alınmasını şükran-
la karşılıyor, bu olayın 23 Nisan gününe raslanmasını çok anlamlı buluyor ve
bu semineri tertip eden değerli ilim adamlarımıza içten tebriklerimizi sunu-
yoruz.

Aziz Misafirler,

Devletimizin ve Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Ata-
türk'ün konumuzla ilgili çok değerli görüşleri şöyledir : «Bizde ruhbanlık
yoktur. Hepimiz müsaviyiz. Ve dinimizin ahkâmını mütesaviyen öğrenme
ye mecburuz. Her fert dinini, diyanetini, imanını öğrenmek için bir yere
muftaştır. Orası da mekteptir».

Evet, Başkumandan ve Başöğretmenimizin ilgililere direktifi böyledir.
Ama ne yazık ki bu direktif, kanaatimizce hedefinden saptırılmış, isteğe
bağlı ilkesi ile sınırlı din derslerinden okullarımızda beklenen sonucu al-
mak mümkün olmamıştır. Bu uygulamanın sınırlı faydaları yanında zarar-
lı bazı sonuçlar doğurduğu da muhakkaktır. Din dersi okuyanlar ve okuma-
yanlar ayırımı, ister istemez gençlerimiz üzerinde menfi ve bölücü etkisini
göstermiş, bu dersi okuyanlar dindar sınıfından sayılırken, okumayanlar
dinsizlikle suçlanmışlardır. Bu, bölücülük değil midir? Atatürk «hepimiz
dinimizin ahkâmını öğrenmeye mecburuz... Her fert dinini öğrenmek için
bir yere muhtaştır...» derken, Onun okullarında, Onun ortaya koyduğu
«mecburiyet» ve «her fert için din» ilkelerinden uzaklaşılması doğru mu-
dür?

Milli Eğitim Bakanlığımızda konuyla ilgili olarak ciddi çalışmaların ya-
pıldığından şüphe etmediğimiz şu dönemde, gerekli yasal değişiklikler de
yapılarak bu konunun kesin bir sonuca ulaştırılması 45 milyon müslüman
Türk'ün en halisane dilekleri ve duaları arasındadır. Milli Eğitimimizin
bürokrat kadrolarında konu bu yönde oluşturulduğu takdirde gerekli idari
ve yasal değişikliğin mü'min askerimizce süratle onaylanacağından hiç
kimsenin şüphesi bulunmamaktadır.

Şunu da belirtmek isterim ki, yüce dinimiz İslâmiyet, sadece felsefesi yapılsın diye gönderilmiş bir din değildir. Yüce buyruklarının yaşanması esastır. Nasıl yaşanacağı öğretilecektir. Onun yücelikleri, mutlaka çocuklarımızın davranışlarına sinmelidir. Anarşinin kökünü kurutmanın en önemli tedbiri budur. Bu olmadıktan sonra geçmişte olduğu gibi din derslerinin yasak savmak kabilinden ele alınmasında, bir kaç bilgi kırtısı ile çocuklarımızın kafalarının doldurulmasında hiç bir yarar yoktur. İşin pratiğine inilmelidir. Çalışmalar sırasında bu önemli noktanın da gözönünde tutulması içten temennilerimiz arasındadır.

Aziz Misafirler,

Okullarımızda verilecek din eğitimi konusuna bu kadar değindikten sonra Türkiye’de din eğitiminin, Diyanet hizmetleriyle ilişkisinden kısaca söz etmek istiyorum.

Bilindiği üzere toplumumuzu din konusunda aydınlatmak görevi T.C. Anayasasının 154. maddesi ile vücut bulan Diyanet İşleri Başkanlığı’na verilmiştir. Ancak hemen belirtilmelidir ki Diyanet İşleri Başkanlığı’nın bu görevi başarı ile yürütebilmesi, iyi yetişmiş, bilgili aydın, fedakâr din görevlilerine sahip olmasıyla mümkündür. Bu elemanları yetiştirme görevi ise yine kanunlarımızla Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Başkanlığımızın bu konuda yararlanabileceği başka bir kaynak yoktur. Bu kaynak, iyi eleman yetiştirirse Diyanet İşleri Başkanlığı hizmetlerinde başarı kaydedilecek, hizmetin verimi artacak; bu kaynak, elemanlarını hizmete eksik olarak sunarsa, verim düşeceği gibi önemli sıkıntılar bile doğabilecektir. «İyi yetişmemiş doktorun hastayı candan, iyi yetişmemiş din görevlisinin de mü’mini dinden edeceği» hatırdan çıkarılmamalıdır.

Ne yazık ki, camilerimizin İmam-Hatip ihtiyacını karşılamak üzere yaklaşık 30 yıl önce öğretime açılmaya başlanan İmam-Hatip Liselerinin mezunları ile boş kadrolarımızı doldurmak bugüne kadar mümkün olmamıştır. Bu yüzdendir ki yakın geçmişte 14 bin vekil imamın, eğitim noksanlıkları giderilmeden asalete geçirilmeleri zarureti ile karşı karşıya gelinmiştir. Bu hizmetler için yetiştirilmiş gençlerimizin bir kısmının da, pratik noksanlıkları yüzünden mihrab ve mimberde görev almaktan çekinmeleri, kaynağımızda sayı kaybına ve fireye neden olmakta, ihtiyaç her geçen gün büyümektedir. Şu anda yurdumuzun kadrosu ve imamı bulunmayan 20 bin cami yanında, kadrosu bulunduğu halde imamı bulunmayan cami sayısı 7 bin’in üzerindedir. Bu yirmi yedi bin camide din hizmetleri falri imamlar formülü ile sümme tedarik bir şekilde yürütülüyorsa, bazen yeteneksiz, bazan da maksatlı kişilere cami mihrab ve mimberleri teslim ediliyorsa, meydana çıkan arızalar yüzünden Diyanet İşleri Başkanlığını kınamaya kimsenin hakkı olmamalıdır. Başkanlığımız bu konuda kem aletle kemalât peşinde koşmak zorundadır.

Gerçi henüz mezun vermeyen bazı İmam-Hatip Liselerinin peyder pey devreye girmeleriyle bu sıkıntı büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Ama, unutulmamalıdır ki, İmam-Hatip Liselerinde okuyan öğrenci sayısının azalması sonucunu doğuracak her tedbir, beraberinde bazı sıkıntıları da birlikte getirecektir. Nitekim yakın geçmişte Diyanet İşleri Başkanlığı konuyla ilgili olarak iki ciddi tehlike de atlatmıştır. Bunlardan birisi, İmam-Hatip Liselerinin orta kısımlarının kapatıldığı ve bu okullara ortaokul mezunlarının kabul edildiği yıllara rastlamıştır. Bu dönemde hem öğrenci sayısı büyük ölçüde azalmış, hem de ortaokul kaynaklı İmam-Hatip Lisesi mezunları, mesleki yetersizlikleri nedeniyle görev hayatında sıkıntı çekmişler, başarılı olamamışlardır. Onların bu durumu, din eğitimi kurumlarına ve Diyanete alternatif olmaya özenen bazı bölücü çevrelerce ciddi şekilde istismar edilmiştir.

Geçirilen bu acı tecrübelerden sonra bu okulların bünyelerinde temel eğitimin ikinci kademesi olan ortaokullara yer verilmiş, bu ortaokullarda seçmeli dersler yerine meslek dersleri konmuş, ortaya çıkan sıkıntı kısmen de olsa giderilmiştir. Kanaatimizce bu konuda yapılacak iş mihrab ve mimber insanını yetiştiren bu müesseselerdeki mesleki uygulamalara daha da ağırlık kazandırmak, ama bunu yaparken meslek ve kültür dengesini iyi ayarlamaktır. Milli Eğitim Bakanlığımızın konuya ilişkin çalışmalarında bu dengeyi gözönünde bulunduracağına inanıyor, bu kuruluşlar için sürdürülen iyileştirme çalışmalarının milletimiz ve memleketimiz için hayırlı sonuçlar vermesini diliyoruz. Ayrıca bu güzide topluluğun, bu çok önemli konuda Milli Eğitim Bakanlığımızın çalışmalarına ışık tutacak değerli görüşler ortaya koymasını da ümid ediyoruz.

Aziz Misafirler,

Biraz önce Başkanlığımızın geçirdiği iki ciddi tehlikeden söz etmiştim. Bunlardan birini de kısaca arza çalıştım. İkinci tehlike şu olmuştur :

Camilere imam bulmakta zorluk çekilmesi karşısında bazı çevreler, siyasi kadrolar üzerinde etkili olmaya çalışarak, «Madem ki İmam-Hatip Lisesi mezunları memleketin imam ihtiyacını karşılayamıyor, o halde ilgili kanunda yapılacak bir değişiklikle İlkokul mezunları arasından da imam seçilmesi sağlanmalıdır.» tezini ileri sürmüşlerdir. Bu tez, bazı siyasi kadrolarımıza cazip te gelmiştir. Ama çok şükür bu tezin kanunlaşması sağlanamamış, tehlike atlatılmıştır. İnanıyoruz ki, İmam-Hatip liseleri üzerinde kemiyet ve keyfiyeti olumsuz yönde etkileyecek her kurcalama, bu tehlikeleri her seferinde gündeme getirebilecek, bu da Türkiye'de Diyanet hizmetlerini büyük ölçüde ve olumsuz yönde etkileyecektir.

Elimde istatistiki bazı bilgiler mevcuttur. Buna göre :

1979-1980 öğretim yılı itibariyle İmam-Hatip Lisesi mezunları sayısı 42 bindir. Bunlardan 12 bin'i (yani % 28'i) mihrabta görev almış, 15 bin'i (yani

% 36'sı) kendi meslek alanında yüksek öğrenime devam etmiş, 15 bin kadarı da (yani % 36'sı da) meslek değiştirerek başka alanlara kaymıştır.

Önümüzdeki yedi yıl içinde İmam-Hatip Liselerinden mezun olacak gençlerden aynı oranda yararlanacağımızı düşünürsek, bunların sayısı yaklaşık 22 bin kişi olacaktır. İmam ihtiyacımıza bu yedi yıl içinde üçbin de Kur'an Kursu öğreticisi eklersek, Milli Eğitim Bakanlığımız Türkiye'nin şu anda ihtiyacı olan en az 30 bin imamı ve Kur'an öğreticisi ihtiyacını 7 yıl sonra da karşılayamayacaktır.

Türkiye'de her yıl yaklaşık 2 bin cami inşa edilmektedir. Böylece doğacak yeni ihtiyaç ise muhakkak ki açığı daha da büyütecek, «mihrab ve minberde okumuş insanlara ne gerek var, imamlar ilkokul mezunlarından seçilmelidir» tezi geçerlik kazanacak; Türkiye bu konuda 1965 yılında gerçekleştirdiği yasal düzenlemeden vazgeçerek 15-20 yıl sonra geriye dönmek, bir başka deyişle gericiliği seçmek zorunda kalacaktır.

Bütün medeni ülkelerin çoktan çözüme kavuşturdukları artık kemiyet üzerine değil, ağırlığı keyfiyet üzerine teksif ettikleri günümüzde ve birkaç fakülte bitirmemiş papazların kabul görmediği dünyamızda, Türkiye'yi bu tehlike ile karşı karşıya bırakmak dikkatsizliğini ve tedbirsizliğini gösterenleri, muhakkak ki kamu vicdanı affetmeyecektir. 20. asrın son çeyreğinde yüce din hizmetini cehaletle yürütmeyi savunanlar tarih önünde mahkum olacaklardır.

Eğer din görevlilerinin bilgisizliğinden şikayetçi olmak istemiyorsak, köyde muhtar-imam-öğretmen üçlüsünden, ülkemizin kalkınması açısından birşeyler bekliyorsak Türkiye'de din eğitimi hesaplarımızı büyük bir titizlik içinde yürütmemiz, gerçekçi bir plânlama içinde olmamız şarttır.

Diğer taraftan bu okullardan mezun olan gençlerimizin firesini azaltmak için gerekli bütün idarî ve eğitim tedbirleri alınmalı, özellikle bu gençlerin meslekî pratiklerine ağırlık verilmelidir.

Bu konuda gerek yüksek heyetinize, gerekse Milli Eğitim Bakanlığımıza çok önemli görevler düştüğü muhakkaktır. İçinde yaşadığımız huzur ortamında bu görevleri akılcı ve gerçekçi bir anlayışla ele almamıza hiç bir engel yoktur.

Aziz misafirler, din eğitiminin meseleleri hiç şüphesiz şu kısa konuşmamda değinmeğe çalıştığım konulardan ibaret değildir. Din eğitiminin muhakkak ki çok önemli problemleri vardır. Değerli mesailerinizle bu problemler teker teker ele alınacak ve inanıyorum ki en güzel hal çareleri de ortaya konacaktır.

Yüksek huzurlarınızı daha fazla işgal etmemek için ben sözlerimi burada bitiriyor, din eğitimi seminerinin yüce dinimiz ve büyük milletimiz için hayırlı sonuçlar getirmesi dileğiyle hepinize saygılar sunuyorum.